

Mona Lindseth	Denne episoden skal handle om statsbudsjett og hvordan det blir til. Og med meg på møterommet her på Venstres hus har jeg selvfølgelig med meg finansrådgiver på Stortinget, Håvard Sandvik, velkommen!
Håvard Sandvik	Takk for det.
Mona Lindseth	Og Venstres statssekretær i Finansdepartementet, Geir Olsen.
Geir Olsen	Takk, takk.
Mona Lindseth	Du er jo statssekretær for venstre i Finansdepartementet, men det er jo Høyre som har statsråden. Hvorfor sitter en Venstremann der?
Geir Olsen	Det er jo viktig for at Venstres interesser skal ivaretas. Og sånn har det vel... Det har vært sånn tror jeg gjennom ganske mange regjeringer nå at det har vært tradisjon for at alle partiene som er med i regjeringen har en statssekretær i Finansdepartementet. Og det er jo først og fremst for å ivareta partiets interesser, men som dette har blitt og som er min erfaring nå er at de partipolitiske skillelinjene er egentlig overraskende små. I det arbeidet vi holder på med. Det er klart man har ulike interesser man skal ivareta i de ulike partiene, men vi samles hver morgen bare i politisk ledelse og da diskuterer vi stort og smått. Og ofte vinner den, hvis det er uenighet, som har best argumenter. Og det opplevde jeg både under Siv Jensen, og nå når Jan Tore Sanner, at de partipolitiske skillelinjene er mye mindre enn det folk nok hadde trodd. Og kanskje spesielt var det det under Siv Jensen. Jeg har vitset litt med det ganger med at hadde noen filmet denne diskusjonen her, og skulle tippe de ulike partiene de ulike personene i rommet var, så tror jeg de hadde bommet ganske stort.
Mona Lindseth	Dere skal nå lære oss på den lille sesjonen her hvordan man lager et statsbudsjett. Og hva, for å begynne med det da, hva er egentlig oppskriften på et statsbudsjett? Hva er det man trenger av tid, hva er det man trenger av folk for å få et statsbudsjett til?
Geir Olsen	To personer og to måneder, kan man nok klare å lage et statsbudsjett på. En som kan tall og en som kan jus. Men det er jo ekstremt mange flere som er i sving for å lage et statsbudsjett i Norge. Det er jo i alle departementene, strengt tatt alle som jobber... nei ikke alle som jobber i departementene, men veldig mange som jobber i ulike departement. Nesten alle som jobber i Finansdepartementet er involvert i å lage et statsbudsjett, som er opp mot 300 stykker. Og det begynner nesten et år før det legges fram. Det første er at regjeringen har noe som heter «budsjettstrategi-konferanse» i november

	<p>om det statsbudsjettet man skal legge, altså som skal gjelde for et år som, eller et statsbudsjett som er mer enn et år fram i tid. Man begynner der, diskuterer egentlig litt sånn overordnet hva skal være overbildet i statsbudsjettet man skal legge fram, bestemme litt altså... størrelsen på budsjettet, også begynner man allerede der å fordele på en måte kutt som departementene må spille inn. Som er jo, liksom for å skape et handlingsrom.</p>
Mona Lindseth	<p>Så første oppdraget er å begynne med kutt?</p>
Geir Olsen	<p>Første oppdraget er som regel å begynne med kutt. Man får en, altså... Sånn som statsbudsjettene styres nå, er handlingsregelen egentlig litt sånn utdatert. Man er ikke så veldig opphengt i den lenger, for det gir ingen mening... eller det har i alle fall de siste årene ikke gitt noen mening å se på 3 prosent for det ville blitt så mye penger at da ville statsbudsjettet vært veldig ekspansivt. Da ville vi hatt prisstigning og inflasjon osv. Så man bestemmer seg for noe som heter budsjettimpuls veldig tidlig. Budsjettimpulsen er egentlig spørsmålet om skal man gi gass i økonomien, eller skal man holde igjen i økonomien, eller skal man være sånn ca nøytral og videreføre budsjett på ca samme nivå. Og ut fra det definerer man hva regjeringen har av handlingsrom for nye satsinger. Og det er som regel, når man er i november og ser langt fram i tid, så er det handlingsrommet ganske lite. Og det er egentlig det man har varslet nå framover blir handlingsrommene mye trangere. Og for å få et handlingsrom, så må man da kutte i statsbudsjettet. Sånn at man frigir penger i statsbudsjettet for å gjøre mer av det man vil gjøre mer av, og det er da det første man gjør. Man lager seg en slags liste der de ulike departementene får beskjed om å kutte så eller så, eller komme med forslag til så og så mange kutt i hundre millioner kronersklassen. Det er en mer sånn... statisk greie at du får en sånn ca en prosentandel av det totalbudsjett et departement har. For noen departement vil det oppleves ganske urettferdig og meningsløst, for eksempel Kommunaldepartementet da, veldig mange av de pengene de har er midler som skal gå til kommunene. Så hvis de skal kutte, så må de kutte i kommunene. Samme med Landbruksdepartementet, veldig mye av de midlene de har er Landbruksavtalen og må de kutte, så må de kutte i Landbruksavtalen. Andre departement igjen har mer handlingsrom.</p>
Mona Lindseth	<p>Men Venstre oppi alt dette her. Gjennom dette årshjulet, hvordan er det Venstre og bare Venstre hvis vi skal ta det helt ut av prosessene til de andre, hvordan er det Venstre jobber for å få gjennomslag?</p>
Håvard Sandvik	<p>Vi i Stortingsgruppa, vi jobber med dette egentlig allerede på høsten. Da begynner vi å samle inn innspill fra hele landet, fra fylkeslagene og fra</p>

	<p>stortingsgruppa, prøver å sette det sammen til en prioritert liste som går over til Geir og Co i regjering. Så den jobben begynner vi med allerede på høsten, samtidig med at vi begynner å forhandle statsbudsjett og så går det utover.</p>
<p>Geir Olsen</p>	<p>Det er litt sånn som Håvard begynte med. Vi samler jo innspill fra Venstre uti hele landet ganske tidlig for å se litt på hva er det som, ikke sant, hva er ønskene der ute? Og så er det klart at vi er veldig opptatt av å ivareta det som står i Granavollplattformen som er våre seiere. At det blir gjennomført og prioritert i denne perioden her. Og at det ikke gjøres kutt eller innstramminger i ting som er veldig viktig for Venstre. Det, sant, veldig mye av min oppgave først, er egentlig å prøve å ivareta Venstres profil gjennom budsjettarbeidet hele veien. Altså passe på at ikke Finansdepartementet foreslår ting som er direkte i motstrid til det Venstre måtte mene, og at vi får vår del av det som måtte være av nye satsinger og påplussinger, og også prøve å ivareta at det blir et skatteopplegg som i tråd med det Venstre ønsker. I alle fall ikke går i motsatt retning av det Venstre eventuelt... det er liksom min hovedjobb. Også er vi jo veldig koordinert før disse budsjett... disse ulike budsjettkonferansene. Da har vi et stort møte internt i Venstre hvor vi bruker nesten en hel dag, setter oss ned og går igjennom det som skal være Venstres hovedprioriteringer. Og da er det både sånn store saker overordnet, men vi ser også på de listene som er spilt inn via Stortinget. Og ser om det er en del av det vi tror at vi kan få gjennomslag for. Så er det en haug med begrensninger i dette som gjør at veldig, at mye av det som kommer av innspill lar seg rett og slett ikke gjøre. Og det er fordi at man har litt kompliserte budsjettprosesser rett og slett i Norge som begrenser hva man kan gjøre. Sant, vi skiller oss litt fra kommunestyre og kommunebudsjett ved at vi har bare et ettårig budsjett. Så det er penger inn og penger ut i det ene året som gjelder og ingenting annet. Så det er liksom ikke mulig å se at «kan ikke vi bare sette av 100 millioner til et eller annet prosjekt». Det kan vi ikke, for hvis vi ikke kan få brukt de pengene det året, så blir de inndratt igjen. Så det er ikke sånn at du kan sette av penger til en eller annen investering, men det må være penger som betales ut. Med noen få unntak er det sånn det fungerer.</p>
<p>Håvard Sandvik</p>	<p>Jeg synes jo de prosessene i fylkeslagene er veldig viktige, fordi det handler også om at de skal få lov til å prioritere innad i eget fylke. Så jeg vil jo oppfordre vedkommende til å først ha den prosessen med å sørge for at sin sak havner på den prioriterte lista fra sitt fylke som igjen går inn til Stortingsgruppa, for ellers så ender du opp... problemet blir jo ofte at du ender opp med en veldig veldig lang liste, og hvis du ikke prioriterer noe så er egentlig ikke den lista noe verdt. Ikke for noen, for da er det ikke noen reell prioritering. Så derfor er det viktig at fylkeslagene tar en diskusjon på</p>

	«er det dette her vi har lyst til å prioritere inn på budsjettet». Få den forankringen i fylkeslaget og ta det videre, også ring eller send e-post til Stortingsgruppa.
Mona Lindseth	Så det begynner med kutt i november, og da har departementene hvor lang tid på seg til å finne disse kuttene?
Geir Olsen	Da har de noen måneder på seg. De spiller inn både kutt og ønsker osv. til påplussinger til en budsjettkonferanse regjeringen har i Mars. Det er den første store budsjettkonferansen. Da reiser man til Hurdal og bor inne på et hotell i tre dager, hele regjeringen. Og da er disse budsjettkuttene en del av dette opplegget. Men, ja... Man har som regel en sånn, i tidlig januar må man begynne å spille inn ønskene sine fra de ulike departementene til det budsjettet som skal gjelde for på en måte det påfølgende året. Men det er både kutt, og det er påplussinger.
Mona Lindseth	Men når du da kommer til Marskonferansen, da begynner bildet og uttegne seg litt mer?
Geir Olsen	Ja. Det man gjør i Mars, for å ta det litt kjapt, på den første budsjettkonferansen... Det er egentlig at man bestemmer rammene for hvert enkelt departement. Så departementene vet sånn ca hva de har å forholde seg til. Så det betyr at man egentlig bestemmer hvor mye kutt hvert departement skal ha, også bestemmer man ikke der noen påplussinger. Man bestemmer egentlig som en slag størrelse på de ulike departementenes budsjett, så de vet hva de har å forholde seg til også kan de i tilfelle begynne å omprioritere innenfor den størrelsen de har. Også har man, alt det man vi plusse på, det legger man på en måte på en slags ønskeliste. Profilpott, heter det på budsjettspråket. Og gjerne etter en sånn runde der man har foretatt noen av disse kuttene og sånt. Og gjort alle andre justeringer som man gjør automatisk, så er det kanskje, sitter man kanskje igjen med et handlingsrom til å gjøre nye ting som er, la oss si, 10 milliarder kroner da. I Mars. Også har man da lagt kanskje ønsker de ulike departementene har på et sted mellom 20 og 30 milliarder kroner inn i denne profilpotten. Så utgangspunktet så har man kanskje en sånn... mellom 30-40 prosent sjanse for å få igjennom sitt ønske om satsinger. Så er det selvfølgelig noen ting som ligger der som har større føringer, politiske føringer enn andre, som man har varslet i en opptrappingsplan for et eller annet... Som er viktigere enn å begynne på et bygge prosjekt eller noe sånt.
Mona Lindseth	Men du kaller det profilpott og dette er liksom potten som da åpner for potensielle nye satsinger. Det vil jo kanskje si at dette er egentlig partienes

	mulighet til å forhandle seg imellom om å få gjennomslag for sin egen politikk, eller er det bakt inn i alt det andre?
Geir Olsen	Ehh, nei, det er åpenbart at her er det mulig å få gjennomslag for sin politikk. Det er den profiltotten, som regel. Det er da nye ting som man ikke har gjort tidligere. Veldig mye av det man gjør, videreføres jo automatisk. Har man utvidet en eller annen støtteordning, så videreføres den i neste statsbudsjett uten at man trenger å sloss for det. Sånn typisk er for eksempel har man bestemt seg for 3000 kvoteflyktninger, skal man ikke ta den kampen hvert år. Med mindre det er noen som foreslår å kutte i det da, et eller annet av de andre partiene. Men det er en automatikk i at det videreføres. Så det skal man ikke bry seg om på denne budsjettkonferansen.
Mona Lindseth	Men hvordan ser det ut på Hurdal da, når dere har pakka bilene, reist opp, skal være stuck i to dager innelåst på et hotell for å bli enig. Hva skjer på en budsjettkonferanse?
Geir Olsen	Det som skjer, og dette har ikke endret seg veldig mye over tid, det er at man begynner... man har en slags overordnet diskusjon først. Der man ser på hele budsjettopplegget og diskuterer det. Der er gjerne både parlamentarisk leder og finanspolitisk talsmann på Stortinget også med på den delen der. Så får hvert departement et visst antall minutter, fem eller ti eller noe sånt, til å fortelle alt de er uenig med Finansministeren om. Sant, da fremmer man egentlig endringsforslag på et eget skjema, til Finansministerens opplegg. Det kan være at man er imot noen kutt, eller man vil ha påplussinger eller det er noe som heter konsekvensjustering som man til og med kan være uenig om. Så da får man ti minutter, hvor du leverer inn dette skjemaet, og det er som regel på den første dagen dette her skjer. Også avslutter man for dagen.
Mona Lindseth	Ehh, det hørtet veldig teknisk ut, men her er det jo også litt sånn mulighet til å vise seg fram, for her vel egentlig hver statsråd ti minutter til å holde en liten pitch til resten av regjeringen, med PowerPoint og mulighet til å legge fram sine spissa budskap?
Geir Olsen	Absolutt. At man er da... prøver å være mest mulig fokusert på hva er det som er viktigst, for det er vi veldig opptatt av da. At de skal prøve å prioritere, det er Finansdepartementet hele tiden opptatt av. Når du leverer inn denne endringsforslagslista di, så skal du helst ha skrevet at «dette er viktigst» og nummerert alle forslagene nedover så vi har en sjanse til, når vi sitter etterpå og prøver å fordele penger, og tenke på at alle skal få litt. Og noen må få mer enn andre for det er viktigst for regjeringen i helhet, men også å se litt, hva er det de har sagt selv at er viktigst.

Mona Lindseth	Hvordan står det til med PowerPoint-kompetansen blant regjeringens medlemmer?
Geir Olsen	Det er veldig populært å ha med et bilde av Erna Solberg i PowerPoint-presentasjonen for da tror man at man får større gjennomslag av en eller annen rar grunn. Nei det er ikke veldig innovativt for å si det som det er.
Håvard Sandvik	Jeg må bare si at vi har ikke noe bilde av Geir Olsen på våre PowerPoint-presentasjoner av stortingsgruppas innspill til regjeringen.
Mona Lindseth	Ja, men kanskje vi burde lære her av regjeringen egentlig.
Geir Olsen	Og etter det, da er det en runde mellom Finansminister, Statsminister og partilederne. Og gjerne en statssekretær fra hver som da går igjennom alt som er kommet inn av forslag, også diskuterer vi det, også lager vi ut fra det et slags tilbud til resten av regjeringen. Som de da får dagen etterpå, også får de da en mulighet til igjen å spille inn. De ser på det og vurderer om de skal fremme nye endringsforslag, også går man egentlig en runde til, der partilederen sitter da og forhandler egentlig. Sant, med oss, en statssekretær eller to inne i et rom. Og blir enig om et opplegg. Også går det da tilbake igjen til regjeringen i plenum og da vedtas det. Da har det egentlig vært sånn tradisjon tidligere at du skal holde igjen sånn 2 milliard kroner eller 1 milliard kroner til den siste runden, og da hører du hvem som skriker mest og hvem som er mest misfornøyd. Det er litt sånn bortkastet tid, så de siste rundene så har vi egentlig bare blitt... enige. Man har liksom tre sånne bolker man gjør: Det ene er utgift, som er den store delen, så har man en runde på skatt også har man en runde på det som heter verbalforslag. Det er alskens føringer for hva man skal gjøre, man varsler ting som ikke har noen nødvendigvis budsjetteffekt med en gang. Så sånn fungerer det i stort.
Mona Lindseth	Ja, for nå, nå har vi kommet til Mars. Da er det et halvt år igjen til statsbudsjettet legges fram. Hva er det som skjer den siste innspurten?
Geir Olsen	Når man går ut av den Marskonferansen, så vet jo alle departement hva de minimum får, med mindre det skulle oppstå et eller annet spesielt, ved at man må endre på ting. Så da begynner jo de å se på «ser dette bra ut, skal vi gjøre noen omprioriteringer gitt at vi ikke får noe mer». Og man jobber med det. Sant, noen departement er veldig flinke, andre er ikke så veldig flinke på å gjøre sånne interne omprioriteringer. Men det er også en måte å satse på nye ting, og her er det også mulighet for på en måte Venstres ønsker. Det er å ta det innenfor den omprioriteringen de ulike departementene gjør. Det er klart at det er lettere i de departementene Venstre styrer selv, å

	gjøre dette, enn å gjøre det i andre departement der kanskje politisk ledelse har andre ønsker for omprioriteringer enn det Venstres folkevalgte måtte ha.
Håvard Sandvik	Og derfor er vi egentlig fra Stortingets side så opptatt av at våre lokalfolk må jobbe gjennom Stortingsrepresentanten som sitter i de ulike fagkomiteene og som har den kontakten inn til statsråden. For det er som Geir sier, hvis en statsråd er grunnleggende uenig med satsingen din, er det veldig vanskelig å få gjennomslag for det selv om det går via Geir og finansfraksjonen. Så da er det viktig at vi rett og slett selger saken inn til statsråden det gjelder.
Mona Lindseth	Ja, for man jobber såpass fagspesifikt her. Det er ikke nødvendigvis bare partiene, dette er også fagspesifikk jobbing mellom partiene både i regjering og i Stortinget underveis?
Håvard Sandvik	Altså, vi ser jo på rollen vår litt som et nav med partiet og stortingsgruppa, prøve å få det inn til regjeringsfolka. For de er så opptatt med alt det andre, disse konferansene som Geir nevner, så vår jobb er å prøve å kanalisere alle de gode innspillene inn i regjering og gjøre det på en måte som er fornuftig. Det er veldig vanskelig å egentlig komme med konkrete innspill til statsbudsjettet, folk blir litt overrasket over det, men du skal vite akkurat hvor penger satses nå, hva som har skjedd tidligere, om dette er fornuftig, om det er MULIG. Vi kan ha mange fikse ideer, men det å få det inn på et konstruktivt spor er veldig viktig.
Mona Lindseth	Ja, for når man da er ferdig med Augustkonferansen er det bare litt over en måned igjen til statsbudsjettet legges fram. Altså, regjeringens forslag til statsbudsjett legges fram. Og da er jo også det en periode hvor folk blir koblet på «ahh nå kommer det snart et statsbudsjett, nå må jeg ringe inn og få med min sak». Men da er det vel egentlig alt for sent?
Geir Olsen	Da er det alt for sent å prøve å påvirke REGJERINGEN. Da er det Stortinget som kan gjøre endringer, for vi... kan si at vi gjør bittesmå justeringer etter August, også låses alt. For da må det trykkes og det er masse tabeller som skal trykkes og skal stemme med hverandre osv. Så hvis du gjør en bitteliten endring, selv om det høres fornuftig ut å bruke 200 millioner mer på et eller annet, så er det ikke en tosekunders jobb, men en todagers jobb. For da er det masse tabeller og dokumenter som må endres. Så for det statsbudsjettet som legges fram 7. oktober så er det nå for sent å gjøre noen endringer i det som er regjeringens forslag. Så er det fortsatt muligheter til å gjøre endringer fram til Stortinget, men ganske små for Venstres vedkommende. For det er vårt forslag som skal forhandles av

	<p>Fremskrittspartiet eller... Da er det de som skal få lov å gjøre endringene og i veldig liten grad vi som får gjøre endringene.</p>
<p>Håvard Sandvik</p>	<p>Ja, og det er en litt sånn misforståelse som folk ofte tror, at når det kommer til Stortinget så blir folk ofte litt overrasket over «men skal ikke Venstre da fremme sin neste kravliste» og så skal vi ha den forhandlingen. Men da er det jo om å gjøre å sikre flertall for budsjettet, som egentlig er den viktigste jobben vår. De i regjering har gjort en kjempegod jobb og har lagt fram et dokument vi kan stå godt inne for, også må vi få det gjennom mest mulig uendret.</p>
<p>Mona Lindseth</p>	<p>Ja, for hva er det som skjer da. Den dagen så avgis... eller ikke avgis, da OVERLEVERES disse kiloene med papir fra regjering til Storting, og statsrådene presenterer alle gode saker og snakker om varmt om sitt forslag i alle pressekonferanser og alle medieflater de kommer inn i. Og så begynner jobben deres Håvard. Hva er det dere gjør da?</p>
<p>Håvard Sandvik</p>	<p>Det første vi gjør om morgenen da, er at vi tar en tur til trykkerisenteret på Stortinget for å hente en sånn svær pose med budsjettproposisjonene. Da kommer jo... hvert departement har sin såkalte fagproposisjon som er da beskrivelsen av bevilgningene på det enkelte fagfeltet. Så justis, utenriks, eller forsvar eller hva det er for noe. Også tar du med de dokumentene med tilbake til kontoret også setter du deg ned for å lese det. Når du er opposisjonsparti så har du egentlig bare de dokumentene å forholde deg til, så da er det en ganske komplisert jobb. Når du er regjeringsparti så får du en leseveiledning av Geir og Co som gjør hele den jobben litt enklere. Jeg kan fortelle om den første gangen jeg ble forsvarsrådgiver etter stortingsvalget i 2017, så skulle jeg lese forsvarpropen. Den er veldig kort, men den sier ikke så mye fornuftig når du leser den ved første blick. Så jeg satt meg ned sammen med Odd Einar Dørum, på Abids kontor. Abid var medlem av Finanskomiteen på det tidspunktet. Og leste igjennom. Odd Einar ble ferdig med dette etter et par timer, mens jeg enda satt der og pløyet side etter side og fikk ikke mye ut av det. Og da sa jeg det til Odd Einar, «Er du ferdig nå?» «Ja! Man lærer etterhvert!».</p> <p>Ja, her er det åpenbart et eller annet med lesemåten som jeg må raffinere. Og etter et par år begynner du å forstå litt mer hva som står i disse dokumentene, hvilke tekster du skal lete etter, hvilke tall du skal lete etter. Og det gjør det mye enklere å tolke.</p>
<p>Mona Lindseth</p>	<p>For man begynner ikke på første side og leser seg rolig og stille gjennom hvert avsnitt, hver tabell fra start til slutt?</p>

Håvard Sandvik	<p>Nei, men jeg tror jeg kanskje gjorde det i 2017 eller i alle fall 2016. Og det er en sånn åpenbar feil, ikke sant. Man må se på bevilgninger, man må se på endringer og på reelle endringer. Ikke bare prisjusteringer og sånne type ting. Men for oss så er det da den store jobben som begynner når de har lagt fram statsbudsjettet, er først og fremst å følge med på de alternative statsbudsjettene som legges fram etterpå fra de andre partiene. Se litt hvor de legger seg, hva det betyr for forhandlinger, ehm... hvor vi er enige, hvor vi er uenige. Også gjør vi litt sånn forberedende jobb før vi setter oss i forhandlinger med da det partiet vi skal forhandle med til ethvert tidspunkt. Jeg har vært med på å forhandle med KrF, og med Frp, og et år som flertallsregjering så jeg har sett litt forskjellige konstellasjoner og litt forskjellige måter å gjøre det på.</p>
Mona Lindseth	<p>Ja, for hva er det som skjer inni rommet der da. Da er det, da representerer du Venstre, men du representerer også litt regjeringen, og du skal prøve å få til et flertall... Er ikke dette veldig rotete?</p>
Håvard Sandvik	<p>Du, det er en litt morsom konstruksjon disse statsbudsjettforhandlingene. Veldig preget av tradisjon også egentlig. Du har to rom. Du har det, for vår del, det offisielle forhandlingsrommet som ofte er Statsrådssalen på Stortinget, også har du et såkalt bakrom. Og på bakrommet sitter Geir og Co. Geir har vært med i det forhandlingsrommet mange år før meg, men i alle fall på bakrommet sitter alle regjeringsfolka. Også har du oss som er finansrådgivere som er med våre representanter inn i rommet. Og representantene som sitter der er da våre partiers fraksjonsledere, hetere da. Altså lederne i Finanskomiteen fra de ulike partiene. For oss er det da Ola Elvestuen, Mudassar Kapur fra Høyre og Tore Storhaug fra KrF. Og de respektive rådgiverne er da med i rommet, og på andre siden sitter da i år FrP med sin rådgiver. Og de stiller gjerne da med litt flere representanter så du har en slags balanse rundt det bordet. For det blir veldig tungt på den ene siden på et tidspunkt. Og jeg tenker at vi har veldig forskjellige roller. Representantenes viktigste rolle er egentlig å få den koblingen til det partiet man forhandler med, prøve å forstå litt prioriteringene deres og hva de egentlig er interessert i, interessene. Mens vi som rådgivere, vår jobb er egentlig å holde kjeft, men å følge med på hva som blir sagt og hvordan det blir sagt. Og kunne være med å gi den konteksten når vi går til bakrommet. Også er egentlig bakrom-rollen litt grinebiter, litt hard av og til. For ofte er det litt sånn at representantene sitter i et rom sammen og de vokser gjerne nærmere underveis i forhandlingene og ser hverandres synspunkter bedre og bedre, ofte. Og da kan de ofte komme tilbake til bakrommet og få en sånn korreks på hvor de ligger i forhold til det som er regjeringens prioriteringer. Det er en veldig spennende sånn balanse og du ser at alle de rollene er viktig, de spiller opp mot hverandre.</p>

Mona Lindseth	Ja, for Geir, du jobber jo i Finansrommet og sitter både på bakrommet men sitter også på en måte på bakrommet gjennom hele denne prosessen og minner om at kassa har begrensninger. Bli Finansdepartementet sin rolle alltid å være partypooperen som sier «nei nei, dette er altfor dyrt, nå må dere roe an»?
Geir Olsen	Det kommer litt an på hvordan du definerer som Finansdepartementet, tror jeg. Hvis du spør Finansdepartementets embetsverk, så sier de nei til alle forslag. «Dette kan vi ikke gjøre». Ofte er det jo sånn at når man får den første lista fra for eksempel FrP, hvis det er de vi forhandler med, så sender vi gjerne den til embetsverket i Finansdepartementet. Da går de igjennom det også er det, har de som regel en sånn svarkolonnie da yte til Høyre der det står enten «Bør unngås» eller «Må unngås». Hehe, også blir det litt opp til oss å gjøre en politisk vurdering av det. Så er det klart, her er det partipolitiske skillelinjer også, så ting kan være greit for Høyre som ikke er greit for Venstre og KrF og omvendt. Så det vi prøver å gjøre, er å balansere dette og også bidra til at vi får en avtale. Prøve å finne konstruktive løsninger, sant, og vår jobb er også å holde dialog med andre departement. Det er ikke bare Finansdepartementet som er involvert i dette, her er det fort veldig mange andre departement som skal inn og både mene og få til beregninger, og sjekke om dette er mulig å gjøre. Det FrP måtte ønske i dette tilfellet.
Håvard Sandvik	Ja, for det er litt sånn morsomt med det Geir sier med disse listene, må og kan unngås, det er noe som er litt sånn innebygd i den opposisjonsrollen og posisjonsrollen som er litt uavhengig av hvilket parti som sitter der. For, ehh, vi har merket litt at når FrP var i regjering så var det mange ting som FrP i regjering mente var totalt useriøst, umulig å foreslå og som de var veldig sjokkert over at opposisjonspartiene ville komme med, også når bordene da har snudd seg ser du at de egentlig kommer med mange av de samme forslagene. Og det tror jeg ikke har noe med partiet i seg selv, men det har litt med at når du er i opposisjon så har du ikke et helt embetsverk bak deg. Du kan ikke gjøre de samme sjekkene, og du er også der litt som en talsperson for alle de som ikke har kommet inni budsjettprosessen ellers underveis. Og det er jo mange av de samme sakene som kommer inn. Jeg har hatt morsomme samtaler med noen av våre statssekretærer som har ment at den ene eller andre gjennomslaget har vært sånn «dette er jo helt useriøst, hvordan kan vi gjøre dette», så har jeg minnet dem på at deres eget fylkeslag har foreslått veldig liknende ting bare to år tidligere. Men nå med en gang vi sitter i regjering så kjenner vi at det er veldig useriøst. Så det er et eller annet med de rollene som er litt uavhengig av hvilke partier som sitter der til ethvert tidspunkt.

<p>Mona Lindseth</p>	<p>Men når dere da sitter og forhandler dette i Stortinget, hva slags tidsfrist, hvor lang tid har dere på dere? For noen ganger når man leser i avisen at dette trekker ut og trekker ut, og det er sene timer og tidlige morgener. Hvor lang tid har dere før dere må lande et statsbudsjett eller si «vi får det ikke til»?</p>
<p>Håvard Sandvik</p>	<p>Vet du når jeg tok denne jobben så tenkte jeg at «Dette er litt mye arbeid, men i slutten av november så burde vi være ferdig og da får jeg en fin julewind down». Det har ALDRI skjedd så langt. Det har alltid dratt ut. Og det som er litt morsomt med dette her, de som jobber på Stortinget, altså i administrasjonen på Stortinget, de er veldig opptatt av disse fristene. Men jeg tror de er omtrent de eneste som er opptatt av disse fristene, bortsett fra noen journalister her og der. Dette er mye mer fleksibelt enn det jeg trodde det var i utgangspunktet, og vi finner... vi har alltid funnet løsninger. Så jeg går alltid inn i det og tenker at dette kan ta litt lenger tid, det kan bli litt mer dramatisk her og der, men vi finner jo alltid løsninger.</p>
<p>Mona Lindseth</p>	<p>Men blir det veldig seint eller har dere respekt for at dere skal hjem klokka ni?</p>
<p>Geir Olsen</p>	<p>Ehh, nei. Det kan bli veldig sent og spesielt i innspurten så kan det gå... nesten døgnet rundt. Jeg husker jo spesielt, dette må ha vært høsten 2015, da vi forhandlet statsbudsjettet for 2016 og da hadde det låst seg veldig mye. Dette var da på en måte løftet opp til de parlamentariske lederne, Finanskomiteen hadde gitt opp å komme fram til en enighet, så da var det de parlamentariske lederne som satt og forhandlet i innspurten der. Og det begynte å bli temmelig seint. 2-3 tida, klokka begynte å tikke mot 4 og vi hadde ikke noen løsning. Og da var Knut Arild Hareide parlamentarisk leder i KrF og du så at det var et eller annet, han satt og vred mer og mer på seg. Og til slutt spurte en «hva er det?» Og så kom det liksom litt forsiktig at han kjente veldig uro i kroppen, for han var veldig veldig usikker på hva som skjedde med ham nå. For han hadde ALDRI døgnet før. Så nå var han nervøs for hva som skulle skje de neste timene. Og da fant vi en løsning ganske fort etter det.</p>
<p>Mona Lindseth</p>	<p>Men disse periodene dere sitter time etter time og finner løsninger, og plutselig går folk fra bordet, også kommer man tilbake igjen og tiden trekker ut. Blir det ikke helt utrolig intensivt, du satset på en litt sånn rolig Desember, får dere sett noe til venner og familie disse periodene eller er det opp om morgenen, rett i forhandlinger og rett hjem sent om kvelden i seng?</p>

Håvard Sandvik	Geir kan kanskje gi en historisk betraktning først.
Geir Olsen	<p>Nei, det kommer litt an på hvilken rolle du har. For plutselig kan disse forhandlingene gå litt i stampe, så da... Da går det plutselig tre-fire dager der det ikke skjer noe som helst. Og da er det jo klart at du har tid til å være der. Også kommer du til et eller annet punkt i slutfasen der det går nesten døgnet rundt. Og da er det litt sånn «hvem holder ut lengst» og «hvem har tålmodighet, hvem vil skjære igjennom her». Og da er det litt, altså... Vi hadde jo alltid når vi var på motsatt side og forhandlet med Høyre og FrP hadde vi alltid holdningen at «vi har det ikke travelt. Det er ikke vi som skal ha flertall». Så vi... Vi var aldri noe stresset. KrF var av en eller annen grunn veldig stresset på å bli ferdig, det er helt uforståelig, men vi hadde litt mer sånn laid back. Vi har det ikke travelt, det blir litt opp til regjeringen. Nå når vi forhandlet RNB nå sist, var det en litt spesiell situasjon for vi hadde holdt på med korona, det hadde vært forhandlinger og forhandlinger og forhandlinger på Stortinget kontinuerlig, og da var spesielt en del folk fra regjeringshold veldig slitne og egentlig ville bli ferdig med dette veldig fort. Og da ble det kanskje litt kanskje litt dyrere enn strengt tatt nødvendig, fordi at man er utålmodig. Så var ikke det, så kan du si, det var ikke noen krise på akkurat den forhandlingen der, men det kommer til å bli krevende nå i høst. Det tror jeg nok. Og da er det litt sånn å tenke litt strategisk smart, på sant, på også dette... ha litt is i magen og tro på at dette går seg til. Vi finner en løsning, ikke vær så opptatt av frister og sånt. Vi har hatt mange eksempler på Stortinget der man har, altså... Noen ganger har det jo gått til kabinettsspørsmål og sånt, med helt uavklarte ting, mens andre ganger har man jo egentlig avgitt en innstilling uten at det har vært noen flertall også har det løst seg i ettertid når Stortinget har gått til votering, så har det vært et klart flertall fordi man... Også er det også alltid sånn at det å bli ferdig før du må, det er en slags innebygd greie med at «nei, det skjer ikke». For da har du liksom ikke teste ut grensene nok på din motstander, hva er det som egentlig er mulig å få til og ikke.</p>
Håvard Sandvik	<p>Ja, det er egentlig veldig viktig det Geir sier om å ha is i magen. Jeg husker den første budsjettforhandlingen jeg var med på så var det en veldig sånn følelsesmessig berg og dalbane egentlig. Du gikk inn og var dritsur, også var du plutselig optimistisk og veldig optimistisk, også ble du dritsur igjen også gikk det opp og ned. Også lærte jeg at det egentlig var viktig å finne seg en sånn ganske jevn holdning og se at dette får vi til. Se til interesser mer enn å henge seg opp i konkrete saker, og hvis du på en måte klarer å finne ut av det, så går det egentlig ihop. Men det er sånn familie og venner... For det første så vil jeg si at det er et veldig godt kameratskap mellom de som jobber med budsjettet, egentlig på begge sider av bordet. Vi jobber godt og profesjonelt sammen, og det er en god tone ofte selv om du har ganske</p>

	<p>harde diskusjoner inni forhandlingsrommet, så er det god tone på personlig nivå. Du blir jo litt godt kjent med folk og det er viktig når du ikke ser familien din, rett og slett, på veldig lang tid. Men så har vi heldigvis en statsminister som hjelper litt til på hjemmefronten når vi slakker ut. Det er en fin tradisjon at på slutten av budsjettprosessen, så sender alltid statsministeren ut blomster til de konene eller mennene til de som har vært med å forhandlet. Med litt sånn «takk for at dere har bistått og lånt ut mannen eller kona til disse prosessen» og det synes jeg er en veldig fin ting. Og det hjalp i alle fall veldig på min hjemmebane og det gjorde at det ble mye lettere å gå inn i juletiden.</p>
Mona Lindseth	<p>Hva skjer når forhandlingene er ferdig?</p>
Håvard Sandvik	<p>Da lener representantene seg tilbake, spiser is og koser seg og tar pressekonferanser og skryter av enigheten, mens rådgiverne setter seg på et rom og begynner å jobbe. Det er en ganske heseblesende tid for oss, selv om – i selve forhandlingene sitter rådgiverne stille, vi sier ikke så mye i selve forhandlingsmøtene, noterer mye og sånt noe. Er i bakgrunnen. Men så kommer du til prosessen etter enigheten og da er det masse sånn formelt for å få alt inn i tekst i denne såkalte Finansinnstillingen, som på en måte er hoveddokumentet som kommer fra Finanskomiteen. Og det skal skje på veldig kort tidsfrist, for du har brutt alle de andre tidsfristene før. Så det er en veldig hektisk periode. Også går da, budsjettet blir behandlet i alle disse andre fagkomiteene. Altså Forsvars- og utenrikskomiteen, Justiskomiteen, Kommunalkomiteen osv. Så der kan det jo da også gjøres noen endringer etter enighet i Finanskomiteen, HVIS alle forlikspartnerne er enige. Det vil si, hvis regjeringspartiene er enig med FrP om å gjøre en endring i for eksempel utenriks- og forsvarskomiteen, så kan vi gjøre det. Men da må alle være enig det og det fører til spennende småforhandlinger på slutten. Det er ikke store summer som flyttes da, men det er morsomt og det er på en måte en sikkerhetsventil som gir oss mulighet til å gjøre småjusteringer. Det kan være ting som har vært så små at det ikke har vært løftet inn i finansforhandlingene og kanskje også blitt oversett i budsjettsetting fordi de er så små.</p>
Mona Lindseth	<p>Ja for dere går i prosess med alle fylkeslag. Det vil si at alle fylkeslag har prosesser på dette, og forankrer ting. Men hvis man er lokal folkevalgt og har lyst til å få noe råd, eller lurer på om «er dette en sak jeg an løfte til statsbudsjettet», hvordan er det man går fram i Venstre enten for å bare høre om det fungerer, eller faktisk legge en plan for hvordan det bør gjøres?</p>
Håvard Sandvik	<p>Jeg synes jo at vi bør ha mye laver terskel for å ringe hverandre i dette partiet. Og jeg tror at kontakten inn til Stortingsgruppa er kjempeviktig.</p>

	<p>Snakke med representanter, men også bruk rådgiverne. På Websidene til Venstre finner du en oversikt over hvem som sitter i hvilke komiteer og også hvilke rådgivere som jobber på de ulike feltene. Og ta den tidlige kontakten, ta opp telefonen sier jeg for jeg synes du får mye mer ut av en samtale enn en statisk epostutveksling. «Jeg vil ha 3 millioner til det». «Nei, det kan du ikke få». Ferdig med sak, i stedet for å ta en hyggelig samtale og finne en god løsning på det. Så det må vi bli flinkere på alle sammen.</p>
Geir Olsen	<p>For meg er det lettest hvis man sender mail, rett og slett. Det skyldes stort sett at det er veldig mye møter, og veldig mange av de møtene er det ikke lov å ta med telefonen inn på. Så det vil være sånn at man prøver å ringe meg også er det ingen som svarer. Det er bare fordi sånn er sikkerhetsrutinene i veldig mye av møtene vi har gjennom en dag.</p>
Håvard Sandvik	<p>Kan jeg også si at, litt av de store sakene som Geir snakket om på skatt og profil, altså, Co2-avgift – sånne type ting, det blir på en måte håndtert i regjering. Men så er det mange små satsinger som kan bety mye for mange lokalsamfunn, altså på fylkesnivå eller på kommunalt nivå, og det er mange sånne ting som egner seg bedre at stortingsgruppa hjelper med å få til. Også må du inn til regjering på et eller annet tidspunkt også, men å bruke litt de to kanalene. Så har du veldig sånn store grunnleggende innspill, litt mer regjering. Hvis du har litt sånn småsatsinger her og der, er det lurt å drodle med Stortingsgruppa.</p>
Mona Lindseth	<p>Så egentlig så er det, det første man gjør er å gå inn på venstre.no rett og slett. For der ligger kontaktinfo til alle som jobber i Venstre i regjering, på Stortinget, hvem som sitter i komiteene, så da er det egentlig bare å ta kontakt.</p>
Håvard Sandvik	<p>Det stemmer. Jeg har tenkt på sånn, det ideelle mål for en sånn liten lokal sak ville vært følgende. Du har en idé, om noe et eller annet transporttema for eksempel. Du tar kontakt med representanten vår i Transportkomiteen, Jon Gunnes, og snakker litt med han om den problemstillingen du har. Så blir dere enige om en god løsning på dette, også begynner du med et medieløp hvor du lager kronikker, gjerne sammen med Jon, du kan invitere Jon på besøk i din kommune for å se på utfordringen eller den gode løsningen for den saks skyld. Jon kan da få inn Samferdselsministeren og på en måte lage et medieløp ut av det. Ofte er vi litt for opptatt av at vi ser en problemstilling også skal vi løse den med en gang. Men det handler vel så mye om å vise at dette er en problemstilling som må løses. Og det handler også om å gi dere som lokalpolitikere synlighet om at dere har vunnet noe. Og det er ikke så lett å få den synligheten hvis det eneste du har gjort er å</p>

	sende en e-post til Venstres stortingsgruppe. Men hvis du har invitert stortingsrepresentant, statsråd osv., så ser det helt annerledes ut.
Geir Olsen	For Venstres del, for de som vil ha gjennomslag for ting, så er det å spille inn forslag til økninger, det er viktig allerede veldig veldig tidlig, Januar... Desember – Januar – Februar, før den budsjettkonferansen. Mens skattespørsmål, det kan man godt vente med. Det bestemmer man ikke før i August.
Mona Lindseth	Hva er det beste og verste med å jobbe med statsbudsjett, og ha muligheten til å få jobbe med statsbudsjett?
Geir Olsen	Hvis jeg skal begynne... Det beste er jo selvfølgelig at du har utrolig stor innflytelse på det som blir regjeringens politikk og veldig store muligheter til å få gjort en forskjell, og faktisk å få gjort noe. Det verste for min del, tenker jeg, at du bruker ufattelig mye tid på litt sånn... Det som kan oppfattes som omkamper og sånt, spesielt i Finansdepartementet for der er veldig mye av strukturen lagt opp til at det er embetsverket som først kommer med et eller annet forslag til skatteopplegg og hele statsbudsjettet, også må vi politisk gå igjennom det. Og da kommer det gjerne opp det samme forslaget år etter år etter år, så må du bruke tid igjen på å få ut før det kommer videre til regjeringen. Så det er litt sånn unødig tidsbruk på ting som du vet aldri kommer til å bli resultatet til slutt.
Håvard Sandvik	Nei, jeg... Det beste for meg er egentlig at finansfeltet gir deg best mulig overblikk over helheten i norsk politikk. Du er innom alle felt, og du får jobbe med noen av de beste folkene i norsk politikk. Og det er utrolig givende, så det er en gave som du tar av hver dag. Det dårligste, jeg vil jo ikke si at det er så mye dårlig med det, men skal du så noe dårlig så er det kanskje.. det er en litt kjip følelse å ofte måtte være litt sånn festbremsen. For en del innspill og ting, og det å av og til måtte si nei på en del greier. Det er jo ikke akkurat det morsomste, men som jeg sa tidligere, så er litt av løsningen på det at vi snakker med hverandre, vi snakker mer om det som er den grunnleggende intensjonen bak heller enn «har du skrevet riktig sum her, er du på riktig post, er dette gjennomførbart»... Det tror jeg hjelper litt.
Mona Lindseth	Hvis dere skulle gitt et råd til noen som, eller nå skal dere få ett hver da, til noe som vil stille til valg for Venstre for første gang. Hva er det det skulle vært? Geir først.
Geir Olsen	Det er å finne seg én viktig sak som man vil ha gjennomført, og som er realistisk at man klarer å få gjennomført. Det ville være mitt råd.

Transkripsjon
Fire nye år
Geir Olsen og Håvard Sandvik om
statsbudsjett

**Håvard
Sandvik**

Altså, bare plukk det engasjementet som gjorde at du ble med i politikken i utgangspunktet. Og rendyrk det, rett og slett. Og bruk masse tid på å snakke med menneskene i lokalsamfunnet ditt, vær en medborger, delta på alle plattformer og arenaer der du kan. Det handler jo om alt fra å være med i styre i den lokale barnehagen din hvis du har unger der, til å engasjere deg på skolen. Altså, du må være en samfunnsborger i bredest mulig forstand. Og er du det, er du også en jækla god lokal folkevalgt.